

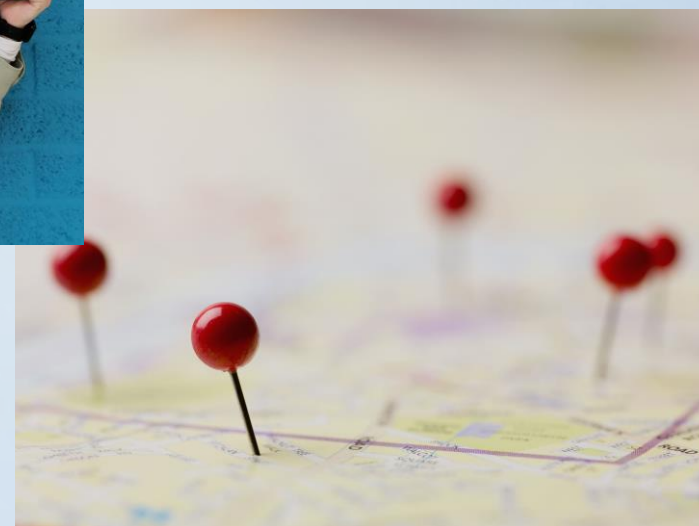
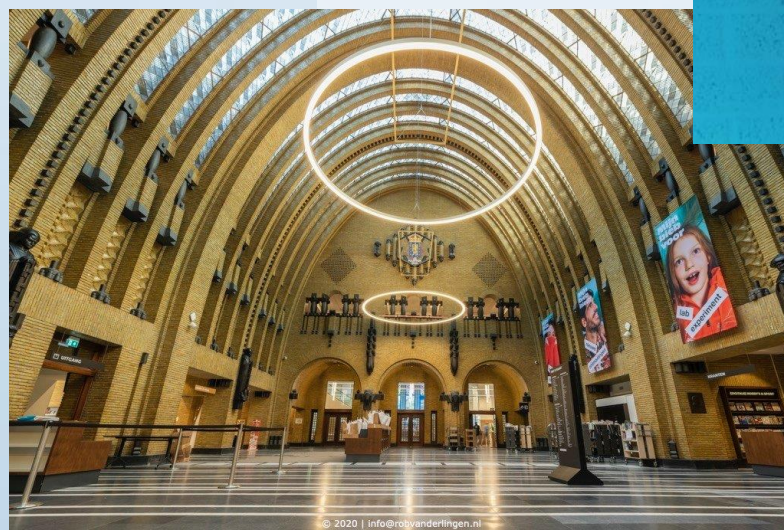

KUNST
CENTRAAL

Leesplezier

Müzeyyen Çolak-Uysal

Müzeyyen Çolak-Uysal
Medewerker Team
Educatie
&
Leesconsulent bij
Bibliotheek Utrecht

‘Een kind dat niet leest, heeft het juiste boek nog niet gevonden.’ Aidan Chambers

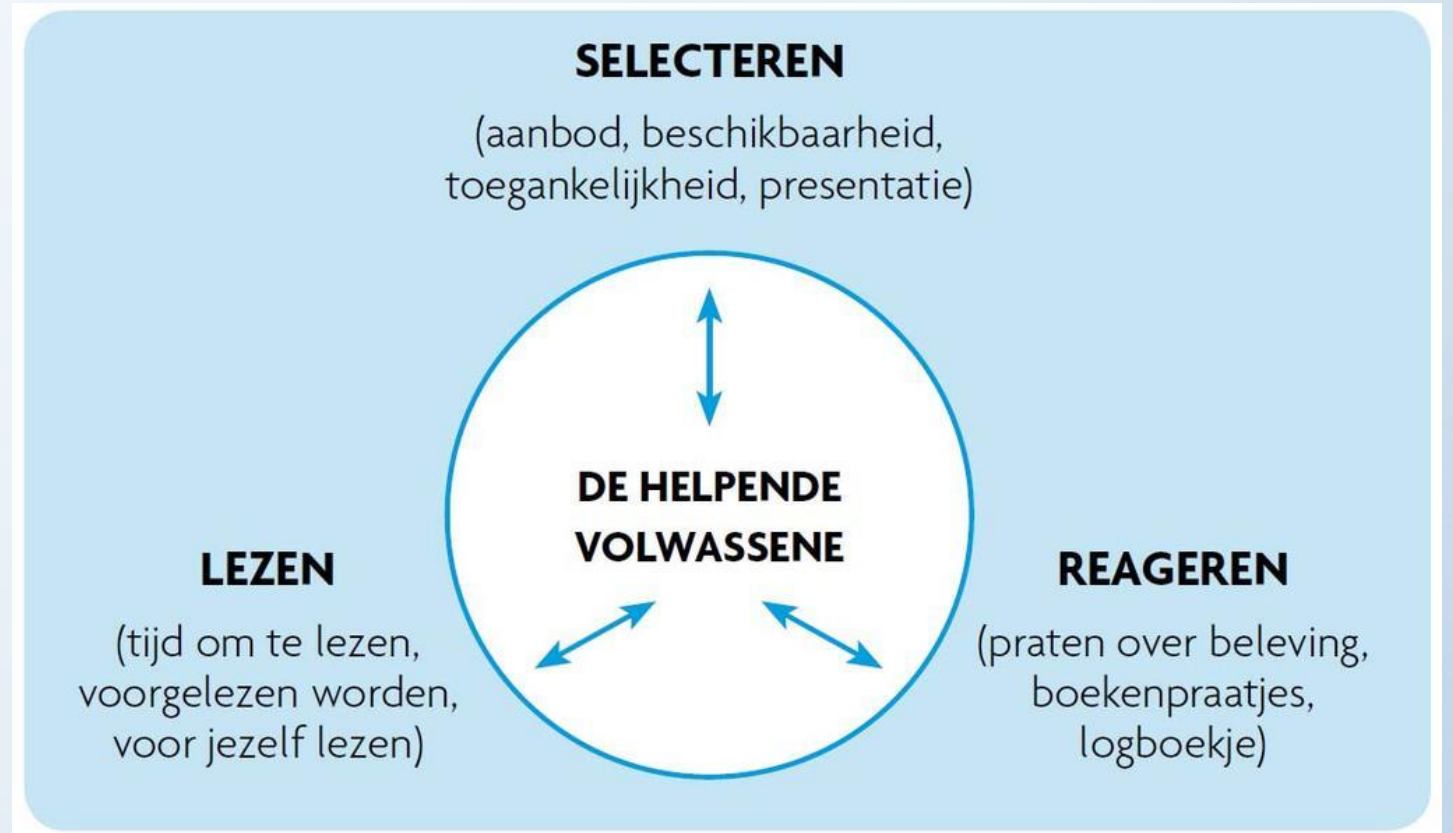

‘Je weet pas wat je van een boek vindt, als je erover hebt gepraat.’

We weten pas wat we denken (over een verhaal), als we het onszelf horen zeggen.

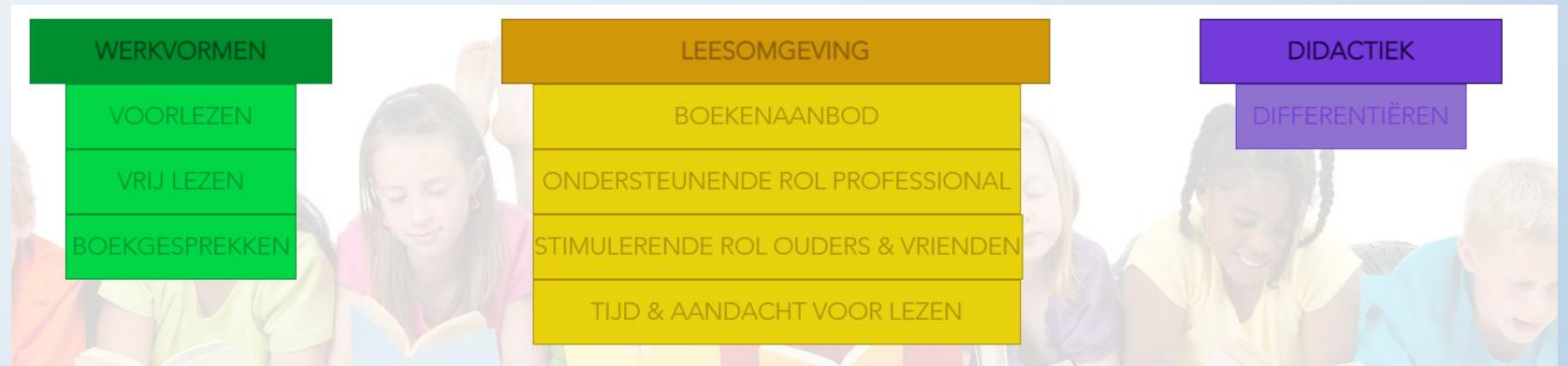
Vertel eens!

Aanpak van Aidan Chambers

Acht succesfactoren voor leesbevordering

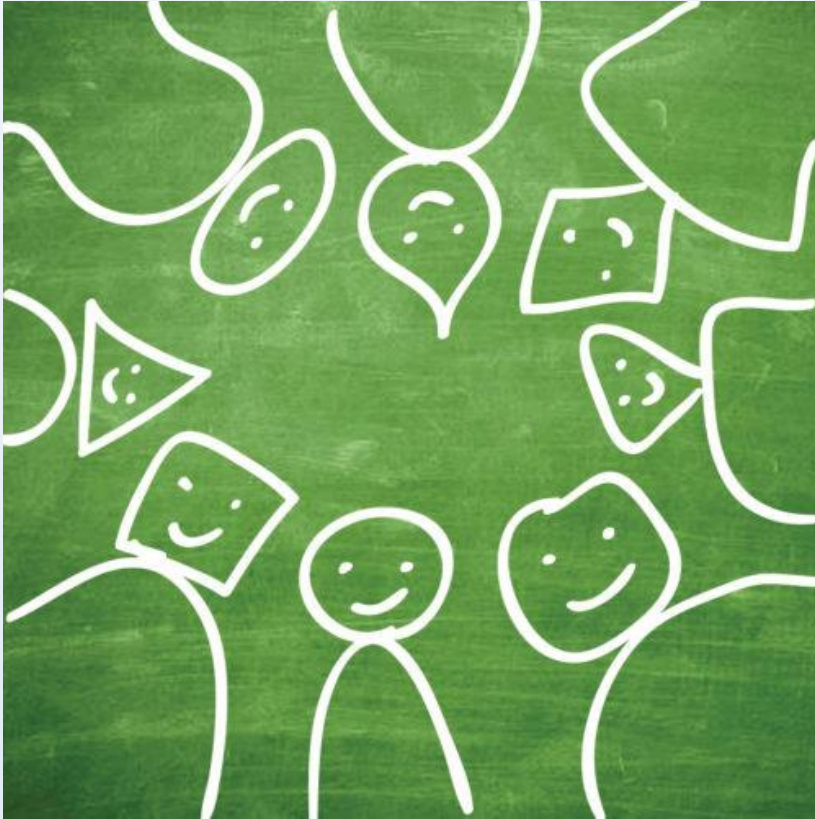
1. Boekenaanbod
2. Ondersteunende rol van de professional (pedagogisch medewerker, bibliothecaris, docent)
3. Stimulerende rol ouders en vrienden
4. Tijd en aandacht om te lezen: een rustige plek en een rustig moment
5. Voorlezen
6. Vrij lezen
7. Praten over boeken
8. Differentiatie

<https://www.lezen.nl/blog/succesfactoren-voor-leesbevordering/>

<https://manongorz.wixsite.com/leesbevordering/succesfactoren-leesbevordering>

Verschillende werkvormen

- <https://www.nbdbiblion.nl/sites/nbdbiblion.nl/files/Whitepaper%20Maak%20van%20leerlingen%20lezers.pdf>
- <https://pro.debibliotheekopschool.nl/dam/lezen/20171020-werkvormenvoordeboekenkring.pdf>

Maak van leerlingen lezers

Praktische leestips voor docenten Nederlands in het voortgezet onderwijs

Leesbevordering vraagt om docenten die leerlingen enthousiast maken voor lezen. Als professional is het belangrijk dat u de rijkdom van lezen kunt overbrengen. En natuurlijk het leesplezier. Lezen vergroot de kennis van de wereld en draagt bij aan het vormen van een mening. Maar bovenal doet lezen een beroep op de taalvaardigheid. Leerlingen die lezen, ontwikkelen zich beter op het gebied van taal. Omdat taal aan de basis staat van alle kennisopname, is het belangrijk het lezen bij uw leerlingen te bevorderen.

'Wie het belangrijk vindt dat kinderen lezen, moet het lezen ook belangrijk maken.'

Aidan Chambers

Hoe kunt u als docent leerlingen enthousiasmeren voor lezen? NBD Biblion heeft voor u een aantal praktische tips op een rijtje gezet die de start vormen van een goed leesklimaat. De basis van deze tips vormt de leescirkel van de Engelse schrijver en jeugdliteratuurdeskundige Aidan Chambers. Zijn bevindingen zijn gestoeld op wetenschappelijk onderzoek en eigen ervaringen in de klas.

'Kinderen die leesplezier hebben, lezen meer. Kinderen die meer lezen, lezen beter.'

Stichting Lezen

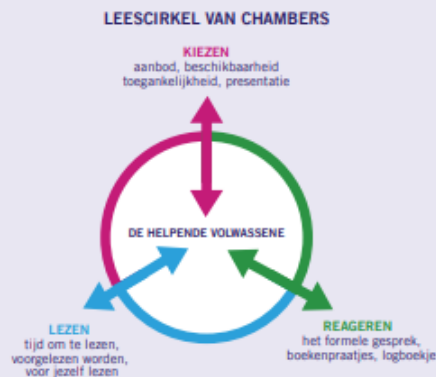

De leescirkel van Chambers

Met de leescirkel van Chambers ziet u in één oogopslag hoe u leerlingen kunt helpen om van lezen te genieten. Het uitgangspunt vormt steeds de leesomgeving: waar liggen de beste kansen om van uw leerlingen enthousiaste, aandachtige en kritische lezers te maken? Van belang hiervoor zijn de handelingen die elke lezer onbewust doorloopt: kiezen, lezen en reageren. Deze handelingen zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden waarin de 'helpende volwassene' het essentiële middelpunt vormt.

De praktische leestips zijn onderverdeeld naar de drie handelingen. Uitgangspunt is verder dat het motiveren van uw leerlingen om te lezen niet ingewikkeld hoeft te zijn. Al met het toepassen van enkele tips kunt u meer leerlingen met plezier laten lezen. Kies de mogelijkheden die bij u en uw leerlingen passen.

Natuurlijk kunt u ook de keuze maken om leesbevordering breder aan te pakken. De informatie die u hier vindt, is een goed begin.

Voor een succesvolle leescarrière is ondersteuning nodig van een 'helpende volwassene'.

Tips

KIEZEN

Lezen begint met selecteren. Bij het kiezen van boeken spelen allerlei factoren een rol waaronder een goed aanbod.

'Een kind dat niet leest, heeft het juiste boek nog niet gevonden.'

Aidan Chambers

tip 1. Zorg voor een breed boekenaanbod in de schoolbibliotheek en in de klas. Bij een groot aanbod in omvang en diversiteit is de kans dat de leerling een passend boek vindt groter. Zorg wel voor een aanbod op maat en begeleid de leerling in zijn keuze.

tip 2. Houd korte boekenpraatjes waarin u een boek aanprijst. Lees een stukje voor, vertel wat over de auteur, laat wat zien op internet. Leerlingen krijgen een beeld van welke boeken er allemaal zijn. Dat helpt bij het maken van een keuze.

tip 3. Presenteer op een aantrekkelijke manier ook een wisselende collectie boeken in de klas. Maak een uitstalling of tentoonstelling van boeken. Boeken die opvallend gepresenteerd worden, trekken meer aandacht dan boeken die in de kast staan.

Voorbeelden van thematische presentaties

- Nieuwe boeken
- Boeken over één thema
- De schrijver van de week
- Bekroonde boeken
- Boeken die aansluiten bij de actualiteit
- Series
- Verfilmde boeken
- Vertaalde boeken

tip 4. Geef leerlingen de tijd en de mogelijkheid om eens het aanbod van boeken te bekijken zonder dat er meteen gelezen wordt. Snuffelen in stapels boeken helpt uiteindelijk bij het ontdekken van welk boek bij ze past.

tip 5. Lees geregeld voor, zeker tot en met de derde klas. Leerlingen vinden het leuk en krijgen interesse in de boeken die u kiest.

tip 6. Bespreek met de leerlingen hoe ze erachter komen of een boek bij ze past. Geef tips mee: Kijk naar de titel en de kaft. Lees de achterflap. Kijk naar de indeling van hoofdstukken. Lees een stukje om te zien of de tekst ze aanspreekt.

tip 7. Blijf als docent op de hoogte van het aanbod zodat u de leerlingen kunt adviseren. Bekijk zoveel mogelijk nieuwe boeken zelf. Volg wat dag- en weekbladen en neem een schoolabonnement op vakbladen over jeugdliteratuur, bijvoorbeeld: Literatuur zonder leeftijd (IBBY-Nederland) en Lezen (Stichting Lezen). Raadpleeg de LiteRom Jeugd en de Uittrekselbank (Jeugd) van NBD Biblion of sites als Leesplein, Lezen voor de lijst en boekenopschool.nl voor alle onderwijsrecensies.

tip 8. Neem boeken die u zelf leest mee naar school en leg ze op het bureau. Leerlingen willen weten wat het is. (Geef deze tip ook door aan collega-docenten van andere vakken.)

'Doordat mijn docent Nederlands in de brugklas iedere les tien minuten voorlas, heb ik nieuwe boeken leren kennen.'

Brechtje Spierings, 4 atheneum Picasso Lyceum

Ge er niet vanuit dat jongens minder van lezen houden dan meisjes. Benader de groepen op dezelfde manier. Zorg voor evenveel aanbod, maar verdeel de boeken niet in jongens- en meisjesboeken.

25 korte werkvormen voor de Boekenkring

de Bibliotheek
op school

Het doel van deze werkvormen is het bevorderen van de leescultuur in de groep. Alle werkvormen zijn geschikt voor groep 3-8, waarbij opgemerkt dat de leerkracht of leesconsulent deze naar eigen inzicht kan aanpassen voor de leeftijd of het leesniveau van de betreffende groep.

Een boek voor jou

Leerlingen zoeken voor elkaar (in tweetallen) een boek uit de boekenkast/schoolbibliotheek. Vooraf praten zij 1 minuut met elkaar over de vraag welke boeken ieder graag leest (eventueel met behulp van de werkvorm 'ping-pong'; twee kinderen zitten tegenover elkaar. De een vraagt, de ander antwoordt, de ander vraagt, de een antwoordt).

Boekensushi

(beeld je een lopende band met boeken in die voor de leerlingen langs gaat). De leerlingen zitten in een kringachtige opstelling. Iedere leerling heeft een nieuw boek voor zich liggen. Op het signaal van de leerkracht krijgt iedereen 2 minuten om in het boek te lezen. Daarna wordt het boek doorgegeven naar de volgende leerling. Iedereen heeft nu weer een nieuw boek en leest daar opnieuw 2 minuten in. Weer doorgeven, weer lezen. Na 6 minuten heeft iedereen kennisgemaakt met 3 boeken. Is er een boek dat je helemaal wil gaan lezen? Wie wil, kan het gekozen boek lenen.

Top 10 (of Top 5)

Leerlingen maken in groepjes een top 10 van de boeken die zij gelezen hebben. Dit wordt met de hele groep gedeeld en vervolgens wordt één gezamenlijke Top 10 gemaakt. Het geeft niet als niet iedereen alle boeken kent. Leerlingen proberen elkaar te overtuigen van hun eigen voorkeuren.

Schrijver op een voetstuk

De leerkracht kiest een schrijver waarvan verschillende leerlingen een boek hebben gelezen. De leerkracht leest zelf ten minste een boek van deze schrijver. Tijdens de Boekenkring vertelt de leerkracht iets over de schrijver. Daarna worden de gelezen boeken van deze schrijver besproken. Om ook de andere leerlingen bij het gesprek te betrekken legt de leerkracht verband (thema's, personages e.d.) met andere schrijvers en boeken.

Boekendans

De leerlingen lopen met een boek dat ze hebben gelezen door de ruimte, waarin muziek klinkt. Als de leerkracht de muziek uitzet, blijven ze stilstaan en gaan ze in gesprek met de leerling die dichtst bij staat. Ieder krijgt 1 minuut om zijn/haar boek aan de ander te promoten. Na 2 minuten gaat de muziek weer aan en gaan de leerlingen weer door elkaar lopen tot de muziek stopt. Zo worden in totaal drie ronden 'gedanst'.

Boekintroduktie door de leerkracht

De leerkracht laat het boek zien, vertelt er iets over en leest een aantrekkelijk fragment voor. Wie het wil lezen, kan het meteen lenen. Voorwaarde is dat de leerkracht het boek heeft gelezen.

Teken de hoofdpersoon

De leerkracht geeft de leerlingen een stuk tekst uit een boek mee, waarin iets wordt verteld over het uiterlijk van de hoofdpersoon. Huiswerk: teken de hoofdpersoon en vertel (of onderstreep) welke aanknopingspunten uit de tekst je hebt gebruikt. Tijdens de Boekenkring worden de tekeningen en de teksten besproken. Wie wil het boek lezen?

Boekgesprek in tweetallen

De leerkracht deelt een aantal boeken uit in de groep. Ieder tweetal krijgt ten minste 2 boeken. De leerlingen lezen in tweetallen de achterflap en gaan samen in gesprek.

Voorspellen

Een leerling laat een boek zien dat hij/zij gelezen heeft. De andere leerlingen moeten voorspellen waar het boek over gaat. 'Waar zal het verhaal over gaan? Wat verwacht je? Wie spelen een rol in het boek?' De leerlingen moeten hun antwoorden motiveren. Eerst worden verschillende antwoorden geïnventariseerd, pas daarna vertelt de leerling of de verwachtingen kloppen, door kort te vertellen waarover het boek gaat.

Zoek de titels (dia op het digibord)

hoe overleef ik - moord in - de brief - de gebroeders - voor de koning - verdwenen? - mijn eerste zoen - griezelverhaal - de dikke - Leeuwenhart - voorgoed - het allerlaatste - Istanbul - alleen - beer - hallo aarde - dat had je - Obama - hier maan - de weg naar verandering - gedroomd - meester Jaap - mocht mee. Naar keuze aan te passen met titels uit de klas- of schoolbibliotheek.

Schrijversnamen (dia op digibord)

Wat is de voornaam van deze schrijvers? Dragt, Vriens, Beckman, Rood, Goudsmit, Slee, Diekman, Dahl, Hoogstraten, Lindgren, Daniels, Hagen, Dijkzeul, Horowitz. Eventueel doorpraten over boektitels van deze schrijvers. Makkelijker maken: geef de voornamen in een andere kolom en vraag de leerlingen de voornaam bij de achternaam te zoeken.

Heftig!

Scan een aantal dramatische illustraties uit enkele onbekende boeken. Laat de leerlingen raden wat zich afspeelt, loon dan het boek waaruit de betreffende afbeelding afkomstig is en vertel kort waarover het gaat. Wie wil het boek lenen?

Een plein vol boeken

Ga naar www.leesplein.nl. Laat zien hoe je boeken over een thema kunt vinden. Ga ook naar 'laat je horen' en 'mijn stempel' en laat zien hoe de leerlingen hun mening over een boek kunnen delen en recensies kunnen lezen van andere kinderen. TIP: kijk vooraf of er een boek tussen staat dat onlangs door enkele kinderen is gelezen.

'Klinkt als...'

De leerkracht beeldt een bekende boektitel uit met gebaren. Wie raadt als eerste om welke titel het gaat? (Makkelijker maken: een lijstje met titels op het scherm tonen en zeggen dat het een titel is die daar tussen staat.) Waar ging het boek ook al weer over? Kunnen de leerlingen ook een titel uitbeelden?

Raden maar

Noem de namen van enkele hoofdpersonen en vraag de leerlingen op te schrijven in welke boeken deze personages voorkomen. Kan iemand nog vertellen wat voor iemand dit personage was? Of wat hij beleefde in het verhaal? Makkelijker maken: een lijstje met titels geven en de leerlingen daaruit te laten kiezen. Moeilijker maken: in plaats van hoofdpersonen de namen van bijfiggen noemen, of de namen van dieren die in het verhaal voorkomen.

Hoofdpersoon zoekt boek

Maak een set kaartjes met titels en een set kaartjes met bijbehorende hoofdpersonen van boeken die in de groep zijn gelezen. Geef ieder kind een kaartje en laat ze hun partner zoeken. Wie vindt zijn partner als eerste? Kloppen alle namen en titels? Vraag 1 of 2 koppels om iets te vertellen over het boek of het personage.

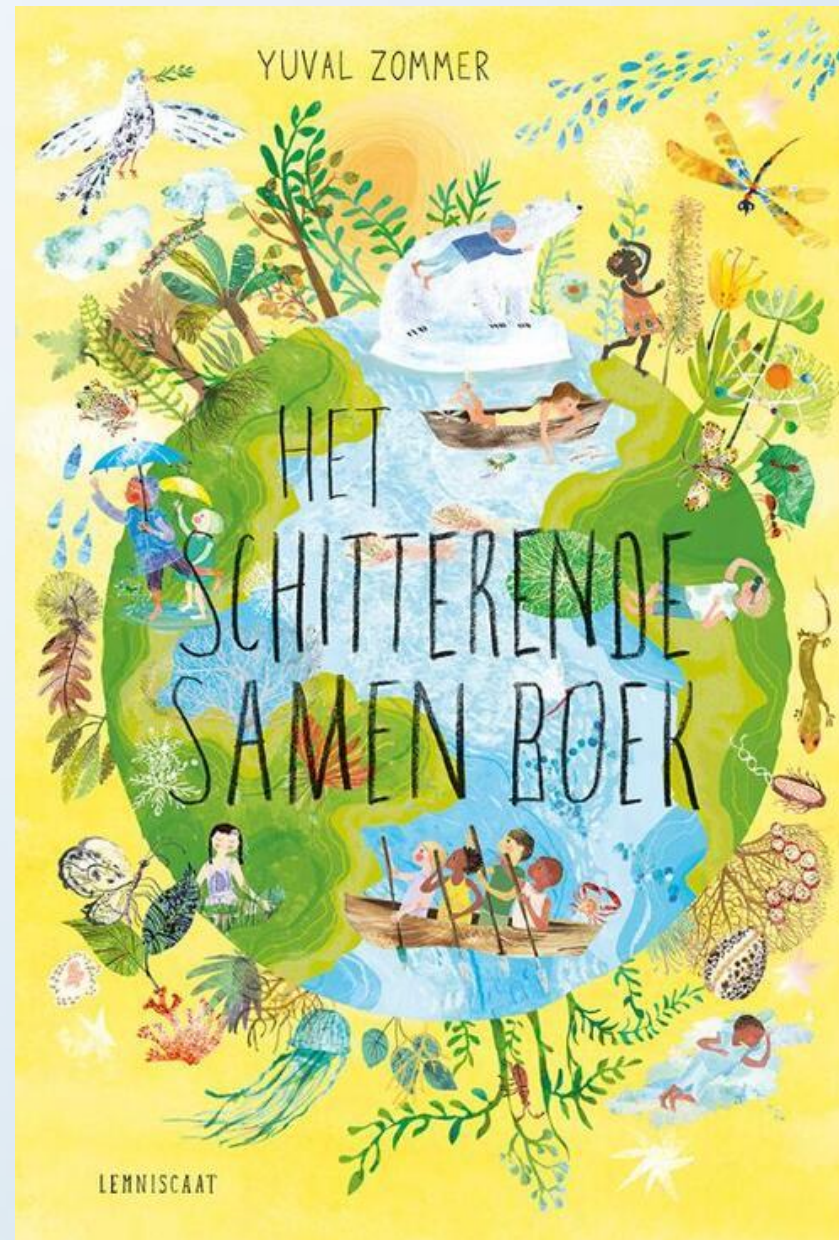
Blind date

- Als een werkelijkheid geworden wensdroom begon het vliegtuig te stijgen.
- #Fictie #Jungle #Vliegtuigcrash #Overleven #Amazonewoud
- Werkvormenboek Leesbevordering Tanja de Jonge blz. 26-27

Een “wist je dat” poster maken, samen met de klas, kan digitaal en fysiek.

Bron: Werkvormenboek, blz. 102, Tanja de Jonge

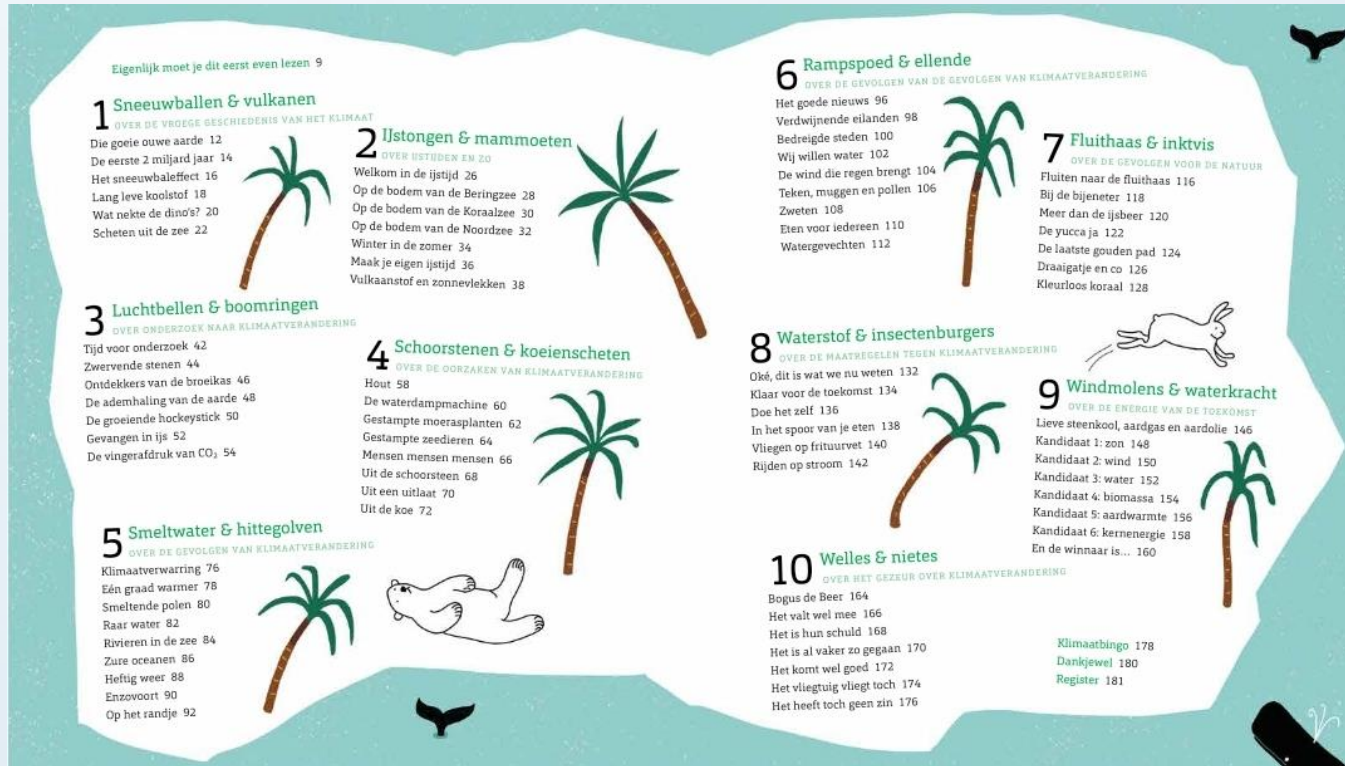

Titels verzinnen bij een
gedicht, daarna je eigen
gedicht schrijven.

Liever informatiever

- Wat zou de titel van dit boek zijn?
- Wat voor informatie zou je kunnen vinden bij het hoofdstuk met de titel: Het sneeuwbaaleffect
- Wie kan iets over dit onderwerp vertellen?

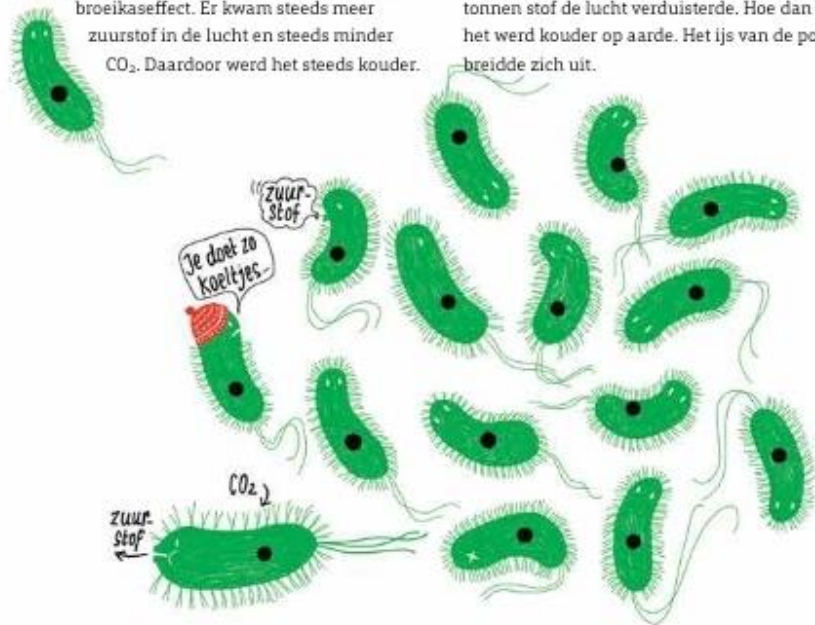
Het sneeuwbaaleffect

Ongeveer 700 miljoen jaar geleden ontstond de grootste sneeuwbal ter wereld. Hij was net zo groot als de wereld, want het wás de wereld. De gemiddelde temperatuur op aarde was gedaald tot 45 graden onder nul. Miljoenen jaren lang was de wereld bedekt met een laag ijs van dik een kilometer. Je hoefde niet bang te zijn dat je daar doorheen zakte. Al was er ook nog niemand die ging schaatsen.

Het enige leven dat er was, waren onze piepkleine oervoorouders: de bacteriën die zo lekker bezig waren om van CO₂ zuurstof te maken. Op die manier zorgden ze voor een soort omgekeerd broeikas effect. Er kwam steeds meer zuurstof in de lucht en steeds minder CO₂. Daardoor werd het steeds kouder.

Daar hadden ze mooi zichzelf mee. Want denk maar niet dat het makkelijk is om te overleven op een diepvriesplaneet. Met een beetje pech zat je de hele tijd met je bacteriefamilie te kleumen rond een diepzeevulkaan. En maar wachten tot het ging dooiën.

Maar hoe kon die sneeuwbaaleerde ontstaan? Het begon natuurlijk met een enorme afkoeling. Dat kan goed het werk van de bacteriën zijn geweest, maar wetenschappers denken ook aan andere oorzaken. Misschien een zwak momentje van de zon, een hobbel in de baan van de aarde of een supervulkaan die met tonnen stof de lucht verduisterde. Hoe dan ook: het werd kouder op aarde. Het ijs van de polen breidde zich uit.

Dat ijs is wit en weerkaatst het zonlicht veel beter dan de grond of het water. Zo verdween veel van de warmte weer de ruimte in en werd het nog kouder op aarde. Het ijs groeide verder aan en weerkaatste nog meer zonlicht. Het witte ijs werkte als een klimaatversterker: de kou zorgde er zelf voor dat het steeds kouder werd.

Over de hele wereld vrozen de zeeën dicht. Zelfs rond de evenaar lag een dikke laag ijs en sneeuw. Al zijn er ook wetenschappers die denken dat het daar hooguit een beetje papsneeuw was en dat het er regelmatig dooide.

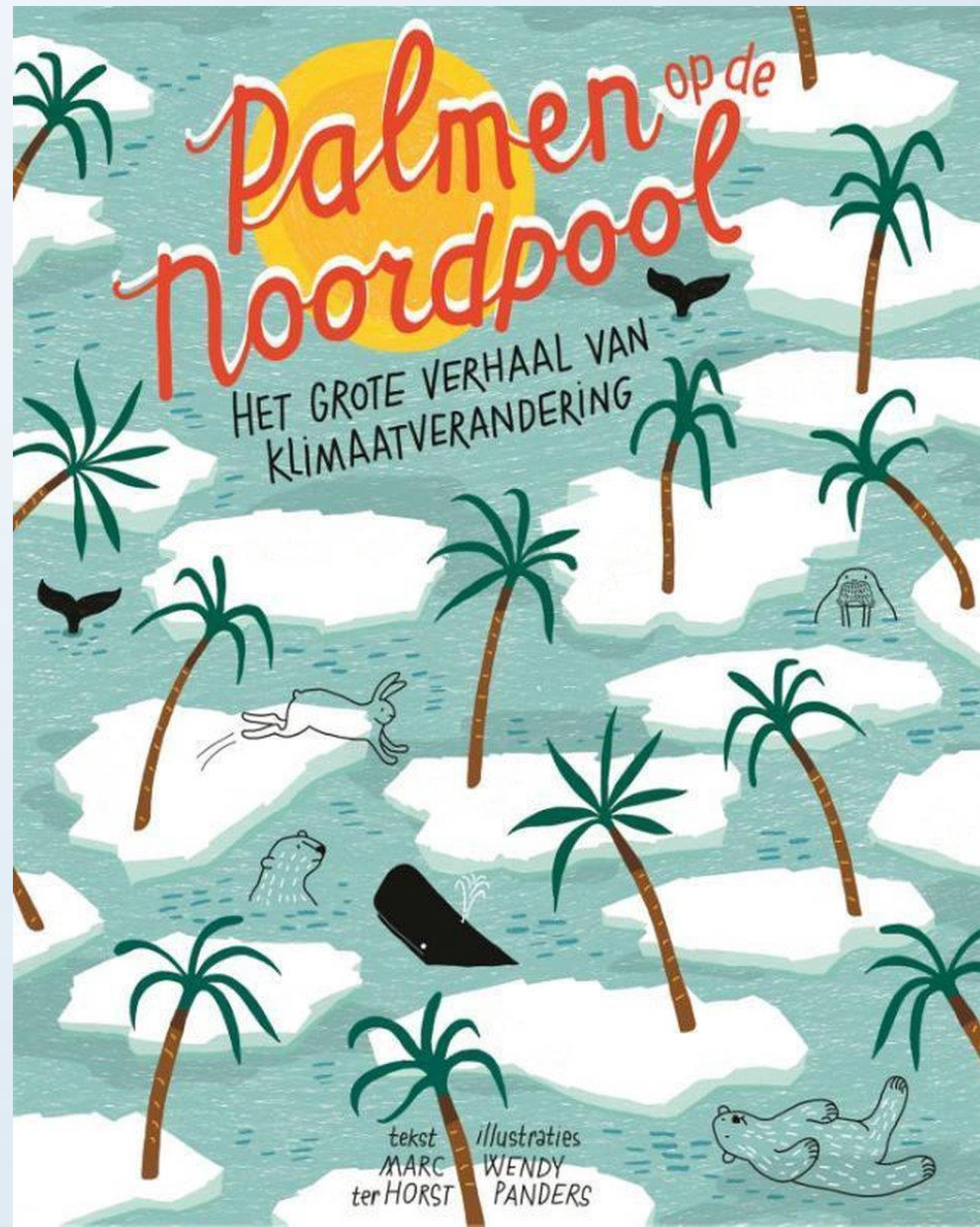
Miljoenen jaren lang zweefde de aarde als een witte ijswereld door het heelal. De meeste soorten bacteriën stierven uit. Alleen in de buurt van vulkanen konden een paar soorten overleven. Die vulkanen moesten er ook voor hebben gezorgd dat het ijs weer ontdooide. Het binnenste van de aarde bleef een kolkende massa van heet gesteente. Onder het ijs kraakte en siste het. Uiteindelijk vond de lava op steeds meer plekken een weg naar buiten. Het was niet eens de hitte die het ijs deed ontdooien. Het waren de broeikasgassen CO₂ en methaan die de vulkanen de lucht in bliezen. Gassen die de warmte weer vasthielden. Zonlicht dat op het ijs weerkaatste verdween nu moeilijker de ruimte in. Op steeds meer plaatsen smolt het ijs. Wit maakte plaats voor donkerdere kleuren die de warmte beter vasthielden. Zo werd het weer steeds warmer op aarde. Binnen de kortste keren was de sneeuwbal gesmolten.

Palmen op de Noordpool

Marc ter Horst

Wendy Panders

Tip: Tekst- Hoofd- en Hartvragen

THH	Vragen
	Waar gaat deze tekst/dit boek/dit filmpje over? Wat wil de maker je vertellen? Wie is de maker, denk je?
	Wat valt je op? Wat is nieuw voor je? Is er iets waarover je nog eens moet nadenken. Wat had de maker je beter moeten uitleggen? Waar ben je nieuwsgierig naar geworden?
	Wat voel je bij de tekst/het filmpje/het boek? Wat heeft je het meest geraakt? Heb je iets geleerd over jezelf/jouw leven? Zijn er dingen die je wilt veranderen na de tekst/het boek/het filmpje?

Bron: [Geletterdheid en schoolsucces](#)

Bron: Disrupting thinking /
Kylene Beers & Robert E. Probst

Tip:
Leesbevordering in de
klas - boekrecensies en
lestips

Geletterdheid en
schoolsucces

Tips:

- <https://jaapleest.nl/recensies/>
- <https://www.nrc.nl/rubriek/kinderboeken/>
- <https://www.trouw.nl/dossier/jeugdboeken>
- <https://www.kinderboekenjuf.nl/>
- <https://leesbevorderingindeklas.nl/book-review/de-ontdekkingsreiziger/#:~:text=Recensie,het%20Amazonewoud%20echt%20tot%20leven.>
- <https://www.dewaanzinnigepodcast.nl/>
- <https://www.degrotevriendelijkepodcast.nl/>
- https://www.instagram.com/reel/C_h9TnLYDJFm/?igshid=MDJmNzVkMjY%3D